

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

4 - 6 Σεπτεμβρίου 2009 • Νυμφαίο Φλώρινας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η Διδασκαλία
της Ελληνικής Γλώσσας
(ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΝΥΜΦΑΙΟ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
4, 5 και 6 Σεπτεμβρίου 2009

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος:

Τομπαΐδης Δημήτριος
Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μέλη:

Δαμανάκης Μιχάλης, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Ιορδανίδου Άννα, αν. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Πάτρας
Καλλογήρου Τζίνα, αν. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Καμαρούδης Σταύρος, επίκ. καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Καψάλης Γεώργιος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κουτσογιάννης Δημήτρης, επίκ. καθηγητής Φιλοσοφικής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Ματσαγγούρας Ηλίας, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Μήτσος Ναπολέων, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Μπερελής Πέτρος, σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Νάκας Αθανάσιος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Ντίνας Κώστας, αν. καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παπαδογιαννάκης Νικόλαος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σουλιώτης Μίμης, καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τσιάκαλος Γιώργος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Χατζηπαναγιωτίδη Άννα, επίκ. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Frederick Κύπρου
Χατζησαββίδης Σωφρόνης, καθηγητής ΤΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Κώστας Δ. Ντίνας

Γραμματέας

Άννα Βακάλη

Ταμίας

Άννα Χατζηπαναγιωτίδη

Μέλη

Αναστασία Στάμου
Τριαντάφυλλος Κωτόπουλος

Γραμματεία

Έφη Γώτη
Ευδοξία Τραϊανού
Δημήτρης Χασανίδης
Ελένη Παπαϊωάννου
Στεφανία Τσακίροπούλου

Πλήρης βιβλιογραφική αναφορά άρθρου:

Ντίνας, Κ., Χατζηπαναγιωτίδη, Α., Βακάλη, Α., Κωτόπουλος, Τ. & Στάμου, Α. (επιμ.) 2010. Πρακτικά Πανελλήνιου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή "Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)", βλ. <http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika> ημερομηνία πρόσβασης ηη/μμ/εε

ΑΙΘΟΥΣΑ 2

Π. Κρασίδου, Φ. Τεντολούρης

17.40-18.00 Χρήση στρατηγικών από αλλόγλωσσους μαθητές του Δημοτικού κατά την ανάγνωση κειμένων στην ελληνική γλώσσα
Κ. Μαστροθανάσης, Α. Γελαδάρη, Ε. Γρίβα

18.00-18.20 Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας: μια πρόταση διδασκαλίας
Α. Πάσχου

18.20-18.40 Συζήτηση

18.40-19.20 Διάλειμμα

Προεδρείο: Ν. Μήτσος - Δ. Μπενέκος

19.20-19.40 Διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας στα Μειονοτικά σχολεία της Θράκης. Η επικοινωνιακή μέθοδος διδασκαλίας σύμφωνα με το πρόγραμμα εκπαίδευσης μουσουλμανοπαίδων, διαπιστώσεις και προτάσεις για επέκταση της μεθόδου με δραστηριότητες επικεντρωμένες στα κέντρα ενδιαφέροντος των μαθητών
Μ. Ραηλίου, Τ. Ραηλίου

19.40-20.00 Η διδασκαλία των επαγγελματικών ουσιαστικών σε -as, -της, -ικος σε αλλοδαπούς μαθητές της ελληνικής
Μ. Τασιούδη, Χ. Αλεξιάδου, Σ. Κωνσταντινίδου

20.00-20.20 Ο κειμενικός γραπτός λόγος και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του γραπτού λόγου των αλλόγλωσσων μαθητών ηλικίας 6-12 ετών
Ε. Ζούνη

20.20-20.40 Ζητήματα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε τσιγγανόπαιδες. Απόψεις και θέσεις εκπαιδευτικών και μαθητών για διδακτικά εγχειρίδια ενισχυτικής διδασκαλίας στο πλαίσιο προγράμματος για την ένταξη τσιγγανοπαίδων στο σχολείο
Δ. Μπενέκος, Μ. Παραδιά, Α. Μήτσος

20.40-21.00 Συζήτηση

Δείννο

ΑΙΘΟΥΣΑ 3

Σάββατο, 5 Σεπτεμβρίου 2009

Ωρα

Αίθουσα 3

Γλώσσα και τεχνολογία

Θεματική: Νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία

Προεδρείο: Η. Μασσαγγούρας - Δ. Κουτσογιάννης

9.00-9.30 Οι νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία
Α. Μαυρογόνατος, Δ. Μπαραικτάρη, Λ. Κρεμμύδα, Ι. Λιάκος

9.30-9.50 Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής μέσω συστημάτων αυτόματης επεξεργασίας φυσικών γλωσσών
Ε. Φίστα, Β. Φούφη

9.50-10.10 Παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες: ανίχνευση γνωστικών παραμέτρων αναφορικά με την παραγωγή και επεξεργασία του γραπτού λόγου στη μητρική γλώσσα
Γκισούρη Στ., Αλευριάδου Αν., Τσακίριδου Ελ.

10.10-10.30 Τεχνολογίες WEB 3.0 και γλωσσική διδασκαλία. Μια πρόταση συνεργατικού εργαλείου διδασκόντων
Π. Αρβανίτης, Μ. Καρακοιλτσίδου

10.30-10.45 Νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος μέσα από το παραμύθι
Χρ. Κόζα, Μ. Κόζα

10.45-11.30 Διάλειμμα - Καφές

11.30-14.00 Επίσημη έναρξη

Θεματική: Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Προεδρείο: Δ. Κουτσογιάννης - Α. Μιχάλης

10.45-11.30 Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία της ελληνικής σε νήπια αλλοδαπής καταγωγής
Κ. Μακρονάσου

17.00-17.20 Η Ελληνική Γλώσσα στην εποχή της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Επίδραση της χρήσης των Greeklish stin orthografiki

ikanotita ton mathiton

Θ. Μουστάκα, Π. Παυλίτσα, Κ. Νταγκούλη, Θ. Μηράτσης

17.40-18.00 *Διδασκαλία της γραμματικής με αξιοποίηση ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων: μεθοδολογία, πηλεονεκτήματα και μειονεκτήματα*

Α. Μιχάλης

18.00-18.20 *ΤΠΕ στη διδασκαλία της γλώσσας στο νηπιαγωγείο: μια πρόταση με την αξιοποίηση του Multimedia Builder*

Α. Μουταφίδου, Α. Γεωργοπούλου, Θ. Μηράτσης

18.20-18.40 Συζήτηση

18.40-19.20 Διάλειμμα

Προεδρείο: **Γ. Ανδρουλάκης - Τρ. Κωτόπουλος**

19.20-19.40 *Παιδική γλώσσα και έμφυλη διάσταση της αυτοπαρουσίας: η ταυτότητα ως ιδεατή γλωσσική κατασκευή*

Τρ. Κωτόπουλος, Ελ. Καρασαββίδου

19.40-20.00 *Διαδρομές στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας: Το νέο εξ αποστάσεως πρόγραμμα κατάρτισης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας*

Β. Παναγιωτίδου

20.00-20.20 *Πολιτισμικά κατάλληλη μεθοδολογία στη διδασκαλία από απόσταση της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας*

Γ. Ανδρουλάκης

20.20-20.40 *Αξιοποίηση λεξιλογίου ελληνικής προέλευσης στην εκμάθηση των Αγγλικών και των Γαλλικών ως ξένης γλώσσας από φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας μέσα από μια πολύγλωσση προσέγγιση*

Μ. Λούρδα, Σ. Καμαρούδης

20.40-21.00 Συζήτηση

Δείπνο

**Κυριακή
6 Σεπτεμβρίου 2009**

Η ελληνική γλώσσα στην εποχή της κοινωνίας της πληροφορίας.

Επίδραση της χρήσης των Greeklish stin orthografiki

ikanotita ton mathiton

**Θεοδώρα Μουστάκα, Παρασκευή Παυλίτσα, Κωνσταντίνα Νταγκούλη,
Θαρρενός Μπράτιτσης**

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Abstract

Greeklish, name used to describe the transcription of Greek words using characters of the Latin alphabet (abbreviation of the words Greek and English), were initially used in order to overcome the technical problems of computers in correctly displaying Greek characters, in the past. Nowadays, despite of the lack of such technical problems, Greeklish is still used by young people in online communication, as well as in the exchange of short messages (SMS) over cellular phones, enriched with symbols and abbreviations. The current paper aims mainly at recording viewpoints and the attitude of Second Grade students and Greek Literature teachers towards the use of Greeklish, as well as information regarding the frequency and the nature of students' spelling errors, related to the use of Greeklish in everyday life. The research was conducted by composing two questionnaires. One was addressed to students of three different types of Greek secondary schools, located in Kozani city. The second was addresses to the Greek Literature teachers of the same schools. The relatively high percentage of students using Greeklish, in combination with the recorded viewpoints of the participants, presented in the current paper, lead to critical speculation and the substantiation of the need to research for possible solutions, in order to address the problem of spelling errors due to the use of Greeklish.

1. Εισαγωγή

Ο όρος Greeklish (από τις λέξεις Greek και English) χρησιμοποιείται σήμερα για να περιγράψει την υβριδική γλώσσα της γραπτής ηλεκτρονικής επικοινωνίας των Ελλήνων, σύμφωνα με την οποία η ελληνική γλώσσα μεταγράφεται με λατινικούς χαρακτήρες (Ανδρουτσόπουλος, 1999 ; Βαλασάκης, 2008). Παρόλα αυτά, δεν είναι φαινόμενο των τελευταίων ετών· αντίθετα είναι μια πρακτική που εμφανίστηκε σε διαφορετικούς τόπους και εποχές.

Έτσι, έχουν βρεθεί ελληνικά κείμενα της Βυζαντινής Εποχής, λαϊκά τραγούδια της Κρήτης και της Κύπρου την περίοδο του Μεσαίωνα και πολλά ελληνικά βιβλία

τυπωμένα στη Σμύρνη περί το 1800, γραμμένα με λατινικούς χαρακτήρες. Επίσης, οι Έλληνες της Κάτω Ιταλίας, οι Χιώτες και άλλοι έμποροι του εξωτερικού φαίνεται ότι έγραφαν τα γράμματα και τα τηλεγραφήματά τους στα ελληνικά, αλλά με λατινικούς χαρακτήρες. Στις αρχές του 20ού αιώνα, μάλιστα, εκδηλώθηκε και μία κίνηση διανοούμενων για την επίσημη καθιέρωσή τους. (Ανδρουτσόπουλος, 1999).

Στη σημερινή εποχή τα Greeklish, αποτελούν την καθιερωμένη «διάλεκτο» των Ελλήνων χρηστών του διαδικτύου. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται ευρέως και κατά την επικοινωνία μέσω κινητών τηλεφώνων με σύντομα μηνύματα (SMS), ενώ έχουν εμπλουτιστεί με αρκετά σύμβολα και συντομογραφίες.

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί κυρίως, στην καταγραφή της στάσης και των απόψεων μαθητών και φιλολόγων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τη χρήση των Greeklish, αλλά και στην άντληση πληροφοριών για τη συχνότητα και το είδος των ορθογραφικών λαθών των μαθητών που σχετίζονται με τη χρήση τους. Η συνέχεια της εργασίας δομείται ως εξής: αρχικά περιγράφεται η υπάρχουσα κατάσταση, αναφορικά με την επιστημονική έρευνα σχετικά με τη μελέτη των Greeklish. Ακολούθως, περιγράφεται η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και τα πρώτα αποτελέσματα που προέκυψαν, πριν ολοκληρωθεί η εργασία με μια καταληκτική συζήτηση.

2.Υπάρχουσα κατάσταση

Τα Greeklish είναι μία ανεπίσημη, αλλά, εν τούτοις, πολύ δημοφιλής μορφή γραφής, με αποτέλεσμα την πρόκληση, όχι μόνο του ενδιαφέροντος της ερευνητικής κοινότητας, αλλά και της εκδήλωσης έντονων αντιδράσεων. Στην τελευταία κατηγορία ανήκει «η Διακήρυξη για την Ελληνική Γλώσσα» υπογεγραμμένη από σαράντα ακαδημαϊκούς, οι οποίοι εκφράζουν την ανησυχία τους για το μέλλον της ελληνικής γλώσσας, θεωρώντας τα Greeklish μία σοβαρή απειλή γι' αυτήν (Αθανασιάδης κ.ά, 2001). Στη βιβλιογραφία απαντώνται αρκετές εργασίες, που διερεύνησαν διαφορετικές πτυχές του φαινομένου. Μελέτη, η οποία εστιάζει στη χρήση των Greeklish στο Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο (HT) και στις στάσεις των χρηστών απέναντι τους, κατέδειξε πως το 60% των Ελλήνων χρηστών (εσωτερικού, εξωτερικού) του HT χρησιμοποιεί τα Greeklish σε ποσοστό 75% των αποσταλμένων μηνυμάτων, με τα μεγαλύτερα ποσοστά να εμφανίζονται στους Έλληνες του εξωτερικού (Ανδρουτσόπουλος, 2000). Τα Greeklish, από την έρευνα

αυτή, φαίνεται να χρησιμοποιούνται περισσότερο από το ανδρικό φύλο, από τους μικρότερους σε ηλικία χρήστες του HT, και όσον αφορά την επαγγελματική απασχόληση, από τους φοιτητές. Επιπλέον, η ίδια έρευνα δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των χρηστών θεωρεί τα Greeklish εργαλείο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, ενώ μόνο ένας μικρός αριθμός χρηστών πιστεύει πως αποτελούν συνήθεια και χρησιμοποιούνται, εν μέρει, ανεξάρτητα από τις τεχνικές προδιαγραφές. Τέλος, τα Greeklish χαρακτηρίζονται ως «άσχημα» (53%), παρουσιάζουν δυσχέρειες στην ανάγνωση (46%) και απειλούν την ελληνική γλώσσα (24%) (Ανδρουτσόπουλος, 2000). Κύριο χαρακτηριστικό των Greeklish είναι η ορθογραφική ποικιλότητα, δηλαδή, η απόδοση των ελληνικών χαρακτήρων με διάφορα λατινικά γραφήματα. Μελέτη του ίδιου ερευνητή, κατέδειξε πως υπάρχουν εναλλακτικές μεταγραφές για 16 συνολικά γράμματα και συνδυασμούς (Ανδρουτσόπουλος, 1998). Ο τρόπος μεταγραφής εξαρτάται από τις προσωπικές προτιμήσεις του γράφοντος, ενώ δεν υφίσταται μία κοινή νόρμα μεταγραφής που να προωθείται από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (Androutsopoulos, 2009).

Παρά την ανομοιογένεια και την ποικιλομορφία στη λατινική μεταγραφή των ελληνικών στο HT (Ανδρουτσόπουλος, 1998), μία νεότερη έρευνα, φανέρωσε σαφείς κανονικότητες στη σύσταση μεταγραφικών συστημάτων (Androutsopoulos, 2000). Οι μεταγραφές αυτές μπορούν να διακριθούν σε «φωνητικές», με γνώμονα την απόδοση των ελληνικών φθόγγων (π.χ. «η» ως «i») και συνεπαγόμενη απλοποίηση της ιστορικής ορθογραφίας και σε «ορθογραφικές/οπτικές», με γνώμονα την οπτική αναπαράσταση των ελληνικών φθογγόσημων (π.χ. «η» ως «h») με λατινικούς χαρακτήρες και τη διατήρηση της ιστορικής ορθογραφίας. Ως ειδική περίπτωση ορθογραφικής μεταγραφής συνυπολογίζεται η μεταγραφή με βάση τη θέση των φθογγόσημων στο πληκτρολόγιο, «θεσιακή» μεταγραφή (π.χ. «θ» ως «u») (Androutsopoulos, 2000).

Η συχνή χρήση των Greeklish οδήγησε τους επιστήμονες (Karakos, 2003) στη δημιουργία εφαρμογών αυτόματης μεταγραφής των χαρακτήρων ενός κειμένου από τα Αγγλικά στα Ελληνικά και αντίστροφα (π.χ. λογισμικό «Greeklish»). Τέτοιου είδους εφαρμογές σχεδιάστηκαν και για άλλα γραφικά συστήματα, όπως για παράδειγμα το «Bamboo Helper» για το σύστημα των Κινέζων (Karakos, 2003). Υπάρχει, βέβαια, και το διεθνές πρότυπο μεταγραφής των ελληνικών, γνωστό ως ΕΛΟΤ / ISO 8432, το

οποίο, όμως, είναι άγνωστο στον περισσότερο κόσμο, αφού δε διδάσκεται πουθενά (Ανδρουτσόπουλος, 2000).

Οι Koutsogiannis & Mitsikopoulou (2004), μελέτησαν τις απόψεις φιλόλογων, δημοσιογράφων, γλωσσολόγων, ειδικών στους Η/Υ, επαγγελματιών από ποικίλους κλάδους και μερικών απλών πολιτών σχετικά με τα Greeklish, όπως αυτές αποτυπώνονται στον ελληνικό τύπο. Από την ανάλυση άρθρων και συνεντεύξεων προέκυψαν τρεις διαφορετικές στάσεις απέναντι στα Greeklish: α) ότι αποτελούν σοβαρή απειλή για την ελληνική γλώσσα, β) ότι πρόκειται για παροδικό φαινόμενο που οφείλεται στην τεχνολογική πρόοδο, και γ) ότι είναι απόρροια της παγκοσμιοποίησης. Μέσα από αυτές τις διαφορετικές στάσεις διαπιστώνουμε πως υπάρχουν ετερογενείς και αντικρουόμενες απόψεις για τα Greeklish στην ελληνική κοινωνία. Στην ίδια μελέτη αναφέρεται, πως το φαινόμενο των Greeklish πυροδοτεί τη συζήτηση σχετικά με τη διαμόρφωση της Νέας Ελληνικής, ωστόσο, σε κανένα από τα εξεταζόμενα άρθρα δεν τέθηκε ερώτημα σχετικά με την εισαγωγή του λατινικού αλφαβήτου στη συμβατή γραφή των Ελλήνων.

Η Georgakopoulou (1997), ερευνώντας τα ηλεκτρονικά μηνύματα κατέδειξε ότι η λατινοελληνική ορθογραφία δεν εμποδίζει τη δημιουργική γλωσσική χρήση. Οι χρήστες του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου γράφουν αστεία και ανέκδοτα, κάνουν λογοπαίγνια, γίνονται γλωσσοπλάστες, μιμούμενοι διαλέκτους ή ακόμα και την καθαρεύουσα.

Βέβαια, το φαινόμενο των Greeklish δεν είναι μοναδικό. Από έρευνες σε δίγλωσσες κοινότητες, προέκυψε ότι οι πρακτικές αλλαγής κώδικα στην ηλεκτρονική επικοινωνία είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο. (Georgakopoulou, 1997; Paolillo, 1999).

Παρ' όλο που, όπως διαφαίνεται, το φαινόμενο των Greeklish απασχολεί έντονα την ερευνητική κοινότητα τα τελευταία χρόνια, δεν έχουν πραγματοποιηθεί μελέτες που να εξετάζουν το κατά πόσο αυτό το συμπληρωματικό σύστημα γραφής έχει επηρεάσει το χώρο της εκπαίδευσης. Στην παρούσα εργασία διερευνάται η επιρροή της χρήσης των Greeklish στην ορθογραφική ικανότητα των μαθητών, εστιάζοντας: α) στη συχνότητα χρήσης των Greeklish από τους μαθητές, β) στους λόγους που τα χρησιμοποιούν, γ) στα ορθογραφικά λάθη που κάνουν, και δ) στους τρόπους μεταγραφής που χρησιμοποιούν.

3. Μεθοδολογία έρευνας

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν μαθητές και καθηγητές (φιλόλογοι) από τρία, διαφορετικού τύπου, σχολεία της πόλης της Κοζάνης: ένα Γυμνάσιο, ένα ΓΕΛ και ένα ΕΠΑΛ. Συντάχθηκαν δύο ερωτηματολόγια, ένα για τους μαθητές και ένα για τους φιλόλογους των σχολείων της έρευνας. Το πρώτο ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από 319 μαθητές, ενώ το δεύτερο από 28 φιλόλογους (Πίνακας 1). Η επιλογή των σχολείων, αλλά και των τμημάτων που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν τυχαία, ενώ ο αριθμός των μαθητών που συμμετείχαν από τα τρία σχολεία είναι ανάλογος με το συνολικό μαθητικό πληθυσμό του κάθε σχολείου. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι συμμετείχαν ελάχιστοι μαθητές της Γ΄ Λυκείου, γιατί τα ερωτηματολόγια διακινήθηκαν λίγο πριν την έναρξη των πανελλαδικών εξετάσεων και απουσίαζαν από το σχολείο.

Πίνακας 1. Πληθυσμιακή κατανομή της έρευνας

Τάξη	Γυμνάσιο			ΓΕΛ			ΕΠΑΛ		
	A	B	Γ	A	B	Γ	A	B	Γ
Μαθητές	39 12,2%	37 11,6%	39 12,2%	73 22,8%	56 17,5%	18 5,6%	17 5,3%	33 10,3%	7 2,2%
Σύνολα	115 (36%)			147 (46,1%)			57 (17,9%)		
Φιλόλογοι	10 (35,7%)			15 (53,6%)			3 (10,7%)		

Στόχος του ερωτηματολογίου που απευθύνθηκε στους μαθητές ήταν να διαπιστωθεί αρχικά η γενική τους στάση απέναντι στη χρήση των Greeklish και η σχέση τους με αυτά, ως μέσο γραφής και έκφρασης. Επιπλέον στόχος ήταν η διερεύνηση και καταγραφή των λαθών που κάνουν οι μαθητές στο γραπτό τους λόγο και οφείλεται στη χρήση των Greeklish. Οι ερωτήσεις ήταν χωρισμένες σε τρεις διαφορετικές ενότητες. Η πρώτη περιείχε γενικές ερωτήσεις σχετικά με τη χρήση των Greeklish, όπως το χρόνο, τη συχνότητα, τους λόγους και τις συνθήκες χρήσης. Οι ερωτήσεις της δεύτερης ενότητας διερευνούσαν τις απόψεις των μαθητών σχετικά με την επίδραση των Greeklish στην ορθογραφική τους ικανότητα, ενώ η τρίτη ενότητα εστίαζε στους τρόπους μεταγραφής που χρησιμοποιούν, προσπαθώντας να μελετήσει σε βάθος τα λάθη των μαθητών. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται, κυρίως, τα αποτελέσματα των δύο πρώτων ενοτήτων.

Το δεύτερο ερωτηματολόγιο, που αφορούσε στους φιλόλογους, είχε διττό στόχο: α) να καταγράψει τη γενική τους στάση απέναντι στη χρήση των Greeklish και

τη σχέση τους με αυτά, ως μέσο γραφής και έκφρασης, και β) να αποτυπώσει τις εμπειρίες των φιλολόγων από τη μελέτη γραπτών των μαθητών. Οι τελευταίες αξιοποιούνται επικουρικά προς την κατεύθυνση της επιβεβαίωσης ή μη της παραδοχής των λαθών που οφείλονται στη χρήση των Greeklish από την πλευρά των μαθητών. Για το λόγο αυτό, οι ερωτήσεις περιστρέφονταν γύρω από τον εντοπισμό λαθών που πιθανόν να οφείλονται στη χρήση των Greeklish, τη συλλογή λέξεων ή φθόγγων γραμμένων σε Greeklish από γραπτά του σχολείου και σε παρατηρήσεις των φιλολόγων σχετικά με τυχόν μεταβολές της ορθογραφικής ικανότητας των μαθητών λόγω της χρήσης των Greeklish.

Ακολούθησε συλλογή απαντήσεων και στατιστική επεξεργασία των δεδομένων. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην καταγραφή της σχέσης των μαθητών με τα Greeklish και τα σχετιζόμενα τεχνολογικά μέσα. Ειδικότερα διερευνάται :

- *«Ποια η σχέση των μαθητών με τα τεχνολογικά μέσα, τα οποία ευνοούν τη χρήση των Greeklish (πχ κινητά τηλέφωνα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, κλπ);»*
- *«Ποια είναι η χρονική διάρκεια και η συχνότητα χρήσης των Greeklish από πλευράς των μαθητών;»*
- *«Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούν οι μαθητές τα Greeklish και για ποιους λόγους;»*
- *«Αποτελούν τα Greeklish απειλή για την ελληνική γλώσσα, σύμφωνα με τους μαθητές;»*
- *«Πόσο επηρεάζει την ορθογραφική τους ικανότητα η παρατεταμένη ή μη χρήση των Greeklish και τι είδους λάθη κάνουν συνήθως;»*
- *«Ποιους τρόπους μεταγραφής χρησιμοποιούν περισσότερο και σε ποιο βαθμό σχετίζονται με τα λάθη τους;»*

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η πρώτη σαφής παρατήρηση είναι ότι οι μαθητές, στη συντριπτική τους πλειοψηφία είναι κάτοχοι τεχνολογικών μέσων, όπως κινητό τηλέφωνο (97,2%) και Η/Υ με πρόσβαση στο διαδίκτυο (89%). Ειδικότερα, το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αποσκοπούσε στη διερεύνηση της στάσης των μαθητών απέναντι στη χρήση των Greeklish και της σχέσης τους με αυτά, ως μέσο γραφής και έκφρασης. Από τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν φαίνεται ότι ένα πολύ σημαντικό ποσοστό των μαθητών

χρησιμοποιεί τα Greeklish (77,4%), στοιχείο που επιβεβαιώνει την υπόθεση στην οποία στηρίζεται η παρούσα έρευνα· πρόκειται για ένα ιδιαίτερα διαδεδομένο φαινόμενο, το οποίο γίνεται προσπάθεια να μελετηθεί περαιτέρω. Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η σταδιακή αύξηση των χρηστών από το Γυμνάσιο στο Λύκειο. Συγκεκριμένα, οι μαθητές που παραδέχτηκαν ότι χρησιμοποιούν τα Greeklish στο Γυμνάσιο, αγγίζουν το 67,8%. Αντίστοιχα στο ΕΠΑΛ φτάνουν το 70,2% και στο ΓΕΛ το 88,5%

Η έκταση του φαινομένου τονίζεται και από τις απαντήσεις των μαθητών αναφορικά με «το χρόνο και τη συχνότητα χρήσης των Greeklish». Το 50% των ερωτηθέντων δήλωσε πως τα χρησιμοποιεί τουλάχιστον δύο χρόνια, ενώ μόνο το 25,8% τα χρησιμοποιεί λιγότερο από ένα χρόνο (Πίνακας 2). Ως προς τη συχνότητα χρήσης φαίνεται ότι η πλειοψηφία των μαθητών (63,7%) κάνουν χρήση των Greeklish μία ή και περισσότερες φορές ημερησίως, ενώ μόνο το 20,6% τα χρησιμοποιεί σπάνια, δηλαδή 1-4 φορές το μήνα (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Χρόνος και συχνότητα χρήσης

ΧΡΟΝΟΣ ΧΡΗΣΗΣ	ΜΕΡΕΣ	ΜΗΝΕΣ	1 ΧΡΟΝΟ	2 ΧΡΟΝΙΑ	ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ
	14 5,6%	50 20,2%	60 24,2%	68 27,4%	56 22,6%
ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	ΕΩΣ 1 ΦΟΡΑ ΤΟ ΜΗΝΑ	2-4 ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ	2-3 ΦΟΡΕΣ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΣ	ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ	ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗ ΜΕΡΑ
	18 7,3%	33 13,3%	39 15,7%	88 35,5%	70 28,2%

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το 19% των μαθητών της Α΄ και το 51,6% της Β΄ τάξης του Γυμνασίου δήλωσε ότι χρησιμοποιεί τα Greeklish τουλάχιστον δύο χρόνια. Η διαπίστωση αυτή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η χρήση των Greeklish από τους μαθητές ξεκινάει πολλές φορές από το Δημοτικό, καθιστώντας τη βαθύτερη διερεύνηση του φαινομένου στις τελευταίες τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ιδιαίτερα ενδιαφέρονσα.

Ένα ακόμη στοιχείο, που προέκυψε από την έρευνα, είναι η κλιμάκωση, αναφορικά με τη συχνότητα χρήσης. Έτσι, το ποσοστό των μαθητών που δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν τα Greeklish μία ή και περισσότερες φορές καθημερινώς, αυξάνεται σταδιακά από την Α΄ τάξη (42,2%) έως τη Γ΄ τάξη του Γυμνασίου (66,7%). Η σταδιακή αύξηση του ποσοστού παρατηρείται και στις τρεις τάξεις του ΕΠΑΛ, που ξεκινά από

65% στην Α΄ τάξη για να αγγίξει το 80% στη Γ΄ τάξη. Αντίθετα, στο ΓΕΛ παρουσιάζεται μία πτωτική πορεία του ποσοστού, αφού αρχίζει με 64,5% στην Α΄ τάξη και καταλήγει στο 56,2% στη Γ΄ τάξη. Πιθανόν, οι απαιτήσεις όσον αφορά την προετοιμασία των μαθητών για τις πανελλαδικές εξετάσεις και η εντονότερη ενασχόληση των μαθητών του ΓΕΛ με αυτήν, σε σχέση με τους αντίστοιχους του ΕΠΑΛ, να αποτελεί την εξήγηση της διαφοροποίησης αυτής.

Ένας άλλος τομέας που διερευνήθηκε είναι «οι περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιούν τα *Greeklisch* οι μαθητές». Πρώτη και με ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό (84,7%), ήταν η χρήση των *Greeklisch* στην επικοινωνία μέσω διαδικτύου, σύγχρονη και ασύγχρονη (chat και forum). Σημαντικά, όμως, είναι και τα ποσοστά των μαθητών που τα χρησιμοποιούν κατά την επικοινωνία τους μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) και των σύντομων μηνυμάτων (SMS) μέσω κινητών τηλεφώνων (Πίνακας 3).

Πίνακας 3. Περιπτώσεις χρήσης των *Greeklisch*

SMS	MAIL	CHAT-FORUM	SMARTPHONE	PDA	ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ
131 52,8%	194 78,2%	210 84,7%	40 16,1%	34 13,7%	39 15,7

Αξιοσημείωτη είναι η διαπίστωση ότι το 15,7% των μαθητών *χρησιμοποιεί μερικές φορές τα *Greeklisch* και σε χειρόγραφα*. Τα γραπτά αυτά αφορούν προσωπικές σημειώσεις ή σημειώματα που ανταλλάσσουν μεταξύ τους, αλλά σπανιότερα και άλλου είδους γραπτά, ακόμα και *σχολικές εργασίες*. Δε θα πρέπει να παραβλεφθεί και το γεγονός, ότι ένα μικρό ποσοστό των μαθητών (1,6%) δήλωσε ότι τα χρησιμοποιεί *σε όλες τις περιπτώσεις των χειρογράφων τους*.

Ενδιαφέρον παρουσίασε η καταγραφή «των λόγων για τους οποίους οι μαθητές χρησιμοποιούν τα *Greeklisch* στη μεταξύ τους επικοινωνία». Οι σημαντικότεροι φαίνεται να είναι η συνήθεια και η προσπάθεια εξοικονόμησης χρόνου (Πίνακας 4). Φαίνεται ότι οι μαθητές θεωρούν ότι μπορούν να γράψουν τα μηνύματά τους πολύ πιο σύντομα, αν χρησιμοποιούν *Greeklisch*, αντί για την αμιγώς Ελληνική γλώσσα, αφού δε χρειάζεται να σκέφτονται τους κανόνες ορθογραφίας, για να αποδώσουν ορθογραφημένα τις λέξεις. Άλλωστε, το 38,7% των μαθητών δήλωσε ευθέως ότι ο λόγος που τα χρησιμοποιεί είναι για να αποφύγει τα τυχόν ορθογραφικά λάθη (Πίνακας 4). Παρόλα αυτά, η πλειοψηφία τόσο των μαθητών που παρουσιάζουν υψηλή επίδοση, όσο και

αυτών με χαμηλή και μέτρια επίδοση στο σχολείο δε θεωρεί αρκετά σημαντικό λόγο την αποφυγή των ορθογραφικών λαθών για την υιοθέτηση των Greeklish. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι άριστοι, με Μ.Ο. βαθμολογίας 18-20, και οι αδύνατοι μαθητές, με Μ.Ο. 10-12,9, συγκέντρωσαν υψηλότερα ποσοστά, 70% και 62% αντίστοιχα, σε σχέση με τους μέτριους και καλούς μαθητές, τα ποσοστά των οποίων κυμαίνονται από 55 έως 57,5%.

Προφανώς, οι μαθητές επιλέγουν τη χρήση των Greeklish, γιατί τους δίνει τη δυνατότητα να γράφουν χωρίς τους περιορισμούς που επιβάλλουν οι κανόνες ορθογραφίας, αδιαφορώντας ουσιαστικά για την ύπαρξη ορθογραφικών λαθών στη μεταξύ τους επικοινωνία. Ίσως, πάλι, η χρήση των Greeklish να μετριάζει την κακή εικόνα που θεωρούν ότι δείχνουν προς τους συμμαθητές τους, όταν κάνουν τον ίδιο αριθμό ορθογραφικών λαθών, χρησιμοποιώντας την αμιγώς ελληνική γλώσσα.

Πίνακας 4. Λόγοι χρήσης των Greeklish

ΣΥΝΗΘΕΙΑ	ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΧΡΟΝΟΥ	ΧΡΗΣΙΜΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ	ΒΟΛΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ	ΑΠΟΦΥΓΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΛΑΘΩΝ	ΜΟΔΑ	ΑΝΑΓΚΗ
208 83,87%	188 75,8%	177 71,4%	134 54%	96 38,7%	84 33,9%	51 20,6%

Με την τελευταία ερώτηση αυτής της ενότητας, έγινε μία προσπάθεια να διερευνηθούν οι απόψεις των μαθητών σχετικά με το «αν θεωρούν ότι η χρήση των Greeklish αποτελεί απειλή για την ελληνική γλώσσα». Το 58,5% τοποθετήθηκε θετικά, αλλά με κάποια επιφυλακτικότητα, αφού το 32,3% σημείωσε την επιλογή «μάλλον ναι». Είναι προφανές ότι η ερώτηση αυτή προκάλεσε στην πλειοψηφία των μαθητών έναν έντονο προβληματισμό για το ρόλο των Greeklish στην εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. Όμως, η επιφυλακτικότητα που εκδηλώθηκε, πιθανόν να οφείλεται στο ότι η χρήση των Greeklish αποτελεί για τους χρήστες μία απόλυτα φυσιολογική ενέργεια, για την οποία δεν είχαν προβληματιστεί στο παρελθόν.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι οι μαθητές του ΓΕΛ είναι εκείνοι που υποστηρίζουν εντονότερα ότι τα Greeklish αποτελούν απειλή για την ελληνική γλώσσα (74,2%). Οι μαθητές του ΕΠΑΛ παρουσιάζονται διχασμένοι (50%), ενώ οι μαθητές του Γυμνασίου δε φαίνεται να ανησυχούν ιδιαίτερα για το ίδιο θέμα (36,6%). Αλλά και αναφορικά με την επίδοση, οι καλοί και άριστοι μαθητές, με Μ.Ο. βαθμολογίας 16 έως

20, εκφράζουν την «ανησυχία» τους σε ποσοστό που ξεπερνάει το 50%, σε αντίθεση με τους μέτριους και αδύνατους μαθητές, το ποσοστό των οποίων κυμαίνεται κοντά στο 20%. Είναι εμφανές ότι οι μαθητές με υψηλές επιδόσεις αντιλαμβάνονται σε μεγαλύτερο βαθμό την επίδραση των Greeklish, αν και αυτό δεν τους εμποδίζει να τα χρησιμοποιούν. Μία περαιτέρω έρευνα σχετικά με το ερώτημα αυτό, θα μπορούσε να οδηγήσει στην αιτιολόγηση των καταγεγραμμένων απαντήσεων.

Την ανησυχία τους για το ρόλο των Greeklish εξέφρασε και το 64,3% των ερωτηθέντων φιλολόγων, ποσοστό υψηλό μεν, αλλά όχι τόσο, όσο θα αναμένονταν για εκπαιδευτικούς που διδάσκουν την ελληνική γλώσσα. Η επιφυλακτικότητα που διακρίνει και την ομάδα αυτή για το θέμα, πιθανόν να οφείλεται στο γεγονός ότι οι φιλόλογοι που συμμετείχαν, δε χρησιμοποιούν οι ίδιοι τα Greeklish σε ποσοστό (92,9%) με αποτέλεσμα να μην έχουν διαμορφώσει μία αποκρυσταλλωμένη άποψη για την έκταση και την υφή του φαινομένου. Παρόλα αυτά, το ποσοστό των μαθητών (58,5%) και των φιλολόγων(64,3%) που πιστεύουν ότι τα Greeklish μπορεί να απειλήσουν την ελληνική γλώσσα υπερβαίνει κατά πολύ το ποσοστό του 24% των χρηστών του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που συμμετείχαν σε άλλη έρευνα και εξέφρασαν την ίδια άποψη.(Ανδρουτσόπουλος, 2000).

Ο δεύτερος άξονας του ερωτηματολογίου αποσκοπούσε στη διερεύνηση της επίδρασης των Greeklish στην ορθογραφική ικανότητα των μαθητών. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν προέκυψε ότι οι μαθητές, στην πλειοψηφία τους, δεν πιστεύουν ότι *«η χρήση των Greeklish επηρεάζει αρνητικά την ορθογραφική τους ικανότητα»* (69,9%). Την άποψη αυτή ενισχύουν και οι απαντήσεις τους σε επόμενες ερωτήσεις. Έτσι, μόνο ένα μικρό ποσοστό των μαθητών (23%) θεωρεί ότι *«έκανε λιγότερα λάθη, πριν αρχίσει να χρησιμοποιεί τα Greeklish»*. Αντίστοιχα, το 82% δήλωσε ότι *«δε δυσκολεύεται να γράψει σωστά τα ελληνικά μετά από παρατεταμένη χρήση των Greeklish»*, όπως, επίσης, και ότι *«δε μειώνονται τα ορθογραφικά λάθη, όταν περάσει αρκετός καιρός χωρίς να τα χρησιμοποιήσει»*. Παρόλα αυτά, δεν είναι δυνατόν να παραβλεφθεί το γεγονός ότι υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών (30,1%) που έχει αντιληφθεί την αρνητική επίδραση των Greeklish στην ορθογραφική του ικανότητα. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι το ποσοστό αυτό περιλαμβάνει μαθητές με επιδόσεις απ' όλο το φάσμα στο μάθημα της Ν. Γλώσσας-Εκθεσης.

Στην ερώτηση «Έχεις παρατηρήσει ή σου έχουν δηλώσει ότι κάνουν ορθογραφικά λάθη φίλοι σου που χρησιμοποιούν τα Greeklish», ένα ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό των μαθητών (62,5%) απάντησε θετικά. Μάλιστα, το 24,6% από αυτούς υποστήριξε ότι η διαπίστωση αυτή ισχύει για αρκετούς έως σχεδόν όλους τους φίλους του. Συγκρίνοντας τα νούμερα αυτά με το ποσοστό των μαθητών που παραδέχτηκε ότι κάνει λάθη εξαιτίας της χρήσης των Greeklish (29,1%), προκύπτει μία αξιοσημείωτη ασυνέπεια ως προς τις απόψεις τους για τη σχέση των Greeklish με την ορθογραφική ικανότητα. Πιθανόν, οι μαθητές δυσκολεύονται να παραδεχτούν για τον εαυτό τους την αρνητική επίδραση των Greeklish, πράγμα που δεν ισχύει, όταν αναφέρονται στους συμμαθητές τους.

Την αρνητική επίδραση των Greeklish υποστηρίζει και η συντριπτική πλειοψηφία των φιλολόγων (89,3%) που συμμετείχε στην έρευνα. Το 46,4%, μάλιστα, δήλωσε ότι άκουσε μαθητές να αποδίδουν τα λάθη τους στη χρήση των Greeklish. Επίσης, το 53,6% έχει παρατηρήσει αύξηση ορθογραφικών λαθών σε μαθητές που παλαιότερα παρουσίαζαν καλύτερες επιδόσεις στο γραπτό λόγο. Η διαπίστωση αυτή, βέβαια, θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω για να διευκρινιστεί, αν τελικά η μεταβολή αυτή σχετίζεται άμεσα με τη χρήση των Greeklish ή είναι αποτέλεσμα άλλων παραγόντων.

Για να μελετηθεί ουσιαστικότερα το θέμα αυτό, αναζητήθηκαν «τα είδη των λαθών που κάνουν οι μαθητές και η συχνότητα εμφάνισής τους». Ζητήθηκε, λοιπόν, από τους μαθητές να σημειώσουν τα είδη των λαθών που κάνουν συνήθως, εξαιτίας της χρήσης των Greeklish και από τους φιλολόγους τα είδη των λαθών που έχουν συναντήσει σε γραπτά του σχολείου και πιστεύουν ότι οφείλονται στη χρήση των Greeklish. Να σημειωθεί ότι τα ορθογραφικά λάθη εξαιρέθηκαν, ως επιλογή, από το ερωτηματολόγιο των φιλολόγων, διότι δε θα ήταν δυνατόν να αξιολογηθεί, αν πράγματι οφείλονται στη χρήση των Greeklish ή σε άλλους παράγοντες. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν συμφωνία απόψεων μαθητών και εκπαιδευτικών, αναφορικά με τα είδη των λαθών, με μια διαφοροποίηση στη συχνότητα εμφάνισής τους, ειδικά όσον αφορά στα φωνητικά λάθη (Πίνακας 5).

Πίνακας 5. Είδη λαθών

ΕΙΔΗ ΛΑΘΩΝ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ
Χρήση αγγλικών σημείων στίξης	112 80%	25 89,3%
Παράλειψη τονισμού	94	27

	67,1%	96,4%
Παράλειψη σημείων στίξης	77 55%	27 96,4%
Συνδυασμός ελληνικών - λατινικών γραμμάτων	72 51,4%	15 53,6%
Ορθογραφικά λάθη (π.χ. Ο αντί ω)	67 47,9%	-
Φωνητικά λάθη (π.χ. κς αντί ξ)	55 39,3%	27 96,4%

Συμφωνία παρατηρήθηκε, επίσης, και στη συχνότητα εμφάνισης των λαθών που ανήκουν στις παραπάνω κατηγορίες, ανεξάρτητα από την επίδοση των μαθητών στο σχολείο. Τέλος, οι μαθητές του Γυμνασίου παραδέχτηκαν σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους μαθητές των άλλων δύο σχολείων, ότι εξαιτίας της χρήσης των Greeklish, έκαναν λάθη φωνητικά, συνδυασμό λατινικών και ελληνικών γραμμάτων, χρήση αγγλικών σημείων στίξης και παράλειψη τονισμού. Οι μαθητές του ΓΕΛ σημείωσαν μεγαλύτερα ποσοστά στα ορθογραφικά λάθη και στην παράλειψη σημείων στίξης.

Ακολούθως διερευνήθηκε «αν εμφανίζονται λέξεις γραμμένες σε Greeklish σε επίσημα γραπτά του σχολείου». Από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τους μαθητές και τους φιλόλογους προέκυψε μία ασυμφωνία απόψεων ανάμεσα στις δύο ομάδες. Από την πλευρά των μαθητών μόνο το 22,6% παραδέχτηκε ότι τα χρησιμοποίησε κατά λάθος σε επίσημο κείμενο στο σχολείο. Παρότι το ποσοστό αυτό είναι χαμηλό, δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητο, αν σκεφτεί κανείς ότι αντιστοιχεί περίπου στο ¼ του δείγματος. Οι φιλόλογοι δήλωσαν ότι συνάντησαν λέξεις γραμμένες σε Greeklish σε γραπτά του σχολείου σε αρκετά υψηλό ποσοστό (64,3%). Τα μαθήματα, στα οποία παρατηρήθηκε το φαινόμενο, είναι κυρίως, η *Ν.Γλώσσα-Έκθεση*, η *Λογοτεχνία* και σπανιότερα η *Ιστορία*. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, επίσης, οι λέξεις και οι φθόγγοι που αποδόθηκαν από τους μαθητές με Greeklish σε γραπτά του σχολείου και καταγράφηκαν από τους φιλόλογους για τις ανάγκες της έρευνας (Πίνακας 6).

Πίνακας 6. Λέξεις - φθόγγοι σε Greeklish από γραπτά μαθητών

ΛΕΞΕΙΣ					
giati	pame	kaneis	tespa (τέλος πάντων)	tpt (τίποτα)	dld (δηλαδή)
ΦΘΟΓΓΟΙ					
ks / ξ	ps / ψ	d / δ	e / ε	i / ι	p / π

Τα «λάθη» που παρατίθενται στον Πίνακα 6 επιβεβαιώνουν την επίδραση των Greeklish στο γραπτό λόγο των μαθητών, η οποία εμφανίζεται με τουλάχιστον τρεις διαφορετικούς τρόπους:

1. Με τη χρήση λατινικών χαρακτήρων, αντί για ελληνικούς (π.χ. giati, pame).
2. Με τη φωνητική απόδοση των διπλών συμφώνων (π.χ. κς στη θέση του ξ ή πς στη θέση του ψ).
3. Με την υιοθέτηση συντομογραφιών (π.χ. trt αντί για τη λέξη «τίποτα»).

Η εμφάνιση συντομογραφημένων λέξεων ή εκφράσεων στις σχολικές εργασίες των μαθητών φαίνεται να είναι, κυρίως, απόρροια της διαδεδομένης χρήσης ανάλογων συντομογραφιών στις συνομιλίες τους στο διαδίκτυο ή στα σύντομα μηνύματα μέσω κινητών τηλεφώνων που συνυπάρχουν, συνήθως, με τη χρήση των Greeklish.

Σημαντικό μέρος της διεξαχθείσας έρευνας αφορά στη μελέτη «των τρόπων μεταγραφής» που χρησιμοποιούν οι μαθητές για να αποδώσουν τον Ελληνικό λόγο με τα Greeklish. Παρόλο που η ανάλυση των δεδομένων δεν έχει ολοκληρωθεί, εντούτοις αξίζει να αναφερθούν ορισμένες προκαταρκτικές διαπιστώσεις. Έτσι, όπως φάνηκε και από τις δηλώσεις τους, αλλά και από τα κείμενα που μετέγραψαν από τα ελληνικά στα Greeklish, οι περισσότεροι μαθητές χρησιμοποιούν συνδυασμό τρόπων μεταγραφής. Η διαπίστωση αυτή βρίσκεται σε αντιστοιχία με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών (Ανδρουτσόπουλος, 1998; Βαλασάκης, 2008). Παρόλα αυτά, ένα μεγάλο ποσοστό μαθητών (75,61%) δήλωσε ότι χρησιμοποιεί συχνότερα, τη φωνητική μεταγραφή. Κατά συνέπεια, η φωνητική απόδοση των διπλών συμφώνων (ξ→κς, ψ→πς) με λατινικούς ή ελληνικούς χαρακτήρες στα σχολικά γραπτά των μαθητών φαίνεται να οφείλεται στη χρήση της φωνητικής μεταγραφής. Η φωνητική απόδοση των διπλών συμφώνων εμφανίστηκε σε μεγάλο ποσοστό και στις λέξεις που απέδωσαν από τα Greeklish στα ελληνικά, οι μαθητές που συμμετείχαν στην έρευνα (π.χ. «έπσακσε»). Το ίδιο ισχύει και για την απουσία τονισμού ή τη λανθασμένη ορθογραφική απόδοση των λέξεων (π.χ. «ικογενια», «ινε»). Εντυπωσιακό, όμως, είναι το γεγονός ότι, εκτός από αυτά τα λάθη, παρατηρήθηκαν και άλλα, τα οποία δεν ήταν αναμενόμενα, όπως η αλλαγή χρόνου ή προσώπου στα ρήματα, αλλαγή πτώσης στα ουσιαστικά μέχρι και πλήρης αντικατάσταση της λέξης με άλλη, με εντελώς διαφορετική ερμηνεία. Για παράδειγμα, η λέξη «agwniwdhs» αποδόθηκε, μεταξύ άλλων, ως «αγωνίζομαι», «αγωνιωδώς», «ανάγνωση», «αμφιβάλεις».

5. Συζήτηση

«Τα περίφημα *Greeklish* ανήκουν πια στο παρελθόν και οι Έλληνες χρήστες του Διαδικτύου θα μπορούν να χρησιμοποιούν κανονικά τους χαρακτήρες της ελληνικής γλώσσας, οι οποίοι έχουν πλέον αποκωδικοποιηθεί και αναγνωρίζονται διεθνώς». Αυτά δήλωσε το 2001, ο τότε υπουργός παιδείας, κ. Ευθυμίου, σε συνέντευξή του για το «Ευρωπαϊκό έτος γλωσσών, 2001» (Μαρωνίτης, 2001). Οκτώ χρόνια μετά, η πραγματικότητα τον διαψεύδει. Τα *Greeklish* όχι μόνο δεν εξαφανίστηκαν, αλλά τείνουν να καθιερωθούν ως η επίσημη γλώσσα των Ελλήνων χρηστών στην ηλεκτρονική επικοινωνία. Τη διαπίστωση αυτή έρχονται να ενισχύσουν τα στοιχεία που προέκυψαν από την παρούσα έρευνα, αφού τη χρήση των *Greeklish* έχει υιοθετήσει η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών ηλικίας 12 έως 18 ετών με ενδείξεις για επέκταση του φαινομένου και σε μαθητές μικρότερης ηλικίας.

Μπορεί οι σημαντικότεροι λόγοι που οδηγούν τους μαθητές στη χρήση των *Greeklish* στις συνομιλίες τους μέσω του διαδικτύου ή των κινητών τους τηλεφώνων να είναι ο εθισμός σε αυτά και η ταχύτητα στην επικοινωνία. Όμως, η αρνητική επίδραση των *Greeklish* στην ορθογραφική τους ικανότητα είναι ένα ενδεχόμενο που δε φάνηκε να τους έχει απασχολήσει ιδιαίτερα μέχρι σήμερα. Παρόλα αυτά, από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από τα ερωτηματολόγια, τόσο των μαθητών όσο και αυτών που συμπλήρωσαν οι φιλόλογοι, φαίνεται ότι οι επιδράσεις από τη χρήση των *Greeklish* έχουν αρχίσει να εμφανίζονται στο γραπτό λόγο των μαθητών στο σχολείο. Τη διαπίστωση αυτή ισχυροποιούν τα είδη των λαθών που παρατηρήθηκαν στα γραπτά των μαθητών, δηλαδή η φωνητική απόδοση κάποιων φθόγγων, η επικράτηση της χρήσης του «ο» και του «α», η απουσία τονισμού και σημείων στίξης, ο συνδυασμός ελληνικών και αγγλικών γραμμάτων, αλλά και η χρήση συντομογραφιών. Μία εκτενέστερη έρευνα σχετικά με τα λάθη αυτά των μαθητών, που θα απευθύνεται σε μεγαλύτερο αριθμό φιλόλογων, αλλά και μαθητών, θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον οδηγώντας, ενδεχομένως, σε ασφαλέστερα συμπεράσματα.

Η καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, Άννα Φραγκουδάκη υποστήριζε το 2001 ότι «τα *Greeklish* δεν είναι παρά ένα από τα γλωσσάρια που χρησιμοποιούν οι νέοι μεταξύ τους. Ποτέ δε θα γράψουν έτσι ένα επίσημο κείμενο, ποτέ δε θα τα χρησιμοποιήσουν για να απευθυνθούν σε τρίτους» (Χαρτουλάρη,

2001). Όμως, τα στοιχεία που προέκυψαν από τα γραπτά των μαθητών, μέσω της παρούσας έρευνας, μαρτυρούν ότι τα όρια αυτά έχουν αρχίσει να παραβιάζονται. Με δεδομένο ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο που δείχνει να διογκώνεται με την πάροδο του χρόνου, θα πρέπει να μελετηθεί άμεσα σε βάθος, ώστε να διερευνηθούν και να προταθούν τρόποι αντιμετώπισής του, πριν εξελιχθεί σε πραγματικό πρόβλημα για την ελληνική γλώσσα. Η πιο απλοϊκή προσέγγιση είναι η σωστή ενημέρωση των εκπαιδευτικών που σχετίζονται με τη διδασκαλία της γλώσσας, ώστε να εντάξουν τη διόρθωση λαθών, σαν αυτά που καταγράφηκαν στην παρούσα έρευνα, στη σχολική τους καθημερινότητα. Σίγουρα, όμως, απαιτούνται περισσότερο δραστικές και αποτελεσματικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Βιβλιογραφία

- Αθανασιάδης, Τ., κ.ά. 2001. *Σήμα κινδύνου από σαράντα ακαδημαϊκούς. Διακήρυξη για την ελληνική γλώσσα*. Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 14/10/2001. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: [http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_7_7/01/01_I7064980=I7064980=|01&01-0101!cod70101\\$40675.html](http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_7_7/01/01_I7064980=I7064980=|01&01-0101!cod70101$40675.html) (Τελευταία ανάκτηση 5/8/2009).
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. 1998. Ορθογραφική ποικιλότητα στο ελληνικό ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: μια πρώτη προσέγγιση. *Γλώσσα*, 46, 49-67.
- Androutsopoulos, J. 2000. *From dieuthinsi to diey8ynsh. Orthographic variation in Latin-alphabetized Greek*. Paper presented at the 4th International Conference on Greek Linguistics, September 1999. Cyprus: University of Nicosia.
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. 1999. *Από τα Φραγκοχιώτικα στα greeklish*. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 05/09/1999, Τμήμα Β03. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://tovima.dolnet.gr/print_article.php?e=B&f=12688&m=B03&aa=1 (Τελευταία ανάκτηση: 5/8/2009).
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. 2000. Λατινο-ελληνική ορθογραφία στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: χρήση και στάσεις. *Studies in Greek Linguistics*, 20, 75-86.
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. 2001. *Η θαυμαστή καινούργια εγγραμματοσύνη. Αναδύεται ένα νέο γένος γραπτού λόγου, με νέες λειτουργίες και συμβάσεις*. Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 14/10/2001. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_1_14/10/2001_3250 (Τελευταία ανάκτηση 5/8/2009).
- Androutsopoulos, J. 2009. "Greeklish": Transliteration practice and discourse in a setting of computer-mediated digraphia. In A. Georgakopoulou & M. Silk (eds.), *Standard Languages and Language Standards: Greek, Past and Present*. Londre: King's College – Centre for Hellenic Studies Series.

Βαλασάκης, Α. 2008. Τα Greeklish στα e-mail των Ελλήνων. *Δύο Όψεις - Περιοδικό των Ελλήνων νέων της Γερμανίας*, (25). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://2opseis.neolaia.de/periodiko25/index.html> (Τελευταία ανάκτηση: 5/8/2009).

Georgakopoulou, A. 1997. Self-presentation and interactional alignments in e-mail discourse: the style- and code switches of Greek messages. *International Journal of Applied Linguistics*. 7(2), 141-164.

Karakos, A. 2003. Greeklish: An Experimental Interface for Automatic Transliteration. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 54(11), 1069-1074.

Koutsogiannis, D. & Mitsikopoulou, B. 2004. Greeklish and Greekness: Trends and discourses of "Glocalness." *Journal of Computer-Mediated Communication* [On-line], 9(1). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/kouts_mits.html (Τελευταία ανάκτηση: 5/8/2009).

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2001. *Χάσαμε τη θεία – στοπ*. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 21/01/2001, B13172B021. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=129968&ct=114&dt=21/01/2001> (Τελευταία ανάκτηση: 5/8/2009).

Paolillo, J. 1999. The Virtual Speech Community: Social Network and Language Variation on IRC. *Journal of Computer Mediated Communication*, [On-line], 4(4). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://jcmc.indiana.edu/vol4/issue4/paolillo.html> (Τελευταία ανάκτηση: 5/8/2009).

Χαρτουλάρη Μ. 2001. *Μύθοι και πραγματικότητα. Τα «γκρίκλις», η σύγχυση, η διαμάχη και η αλήθεια για το λατινικό αλφάβητο και την «απειλή» προς την ελληνική γλώσσα*. Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, 16/01/2001, A16944P041. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο : <http://www.netschoolbook.gr/greeklish3.html> (Τελευταία ανάκτηση: 5/8/2009).

Νυμφαίο Φλώρινας